

POSLOVILI SMO SE OD NARODNEGA HEROJA HRIBARJA

V začetku minulega tedna je vso slovensko javnost, zlasti pa borce NOV globoko presunila novica o smrti narodnega heroja Janeza Hribarja, nekdanjega komisarja Notranjskega odreda, Serčerjeve brigade, 14. in 18. divizije, IX. in VII. korpusa, dolgoletnega člana najožjega političnega vodstva naše republike.

Pot, ki jo je prehodil Janez Hribar, je težko opisati v nekaj vrsticah. To je bila pot z naglim, strmim vzponom, ki ga je lahko zmogel le človek take energije, kakršnen je bil pokojni Janez. To je bila pot borca in človeka velikih dimenzij, ki se je vse življenje žrtvoval za skupnost, v zadnjih letih pa še prav posebno za svojo ožjo domovino Notranjsko.

Kaj je Janez Hribar pomenil jugoslovanski in delavski javnosti ter svoji ožji domovini, je pokazal njegov pogreb — v Starem trgu, 26. t. m., — kakršnega še ni bilo v tem delu Notranjske. Nanj se je zgrnila vsa Loška dolina, prišlo pa je tudi mnogo ljudi z Blok, iz Cerkljske doline in iz hrvatske občine Cabar, prišli so najvidnejši predstavniki javnega in političnega življenja — med njimi so bili tudi tovariši Edvard Kardelj, Miha Marinko, Ivan Maček, Lidija Sentjurc, Albert Jakopič in Franc Popit — prišli so narodni heroji, generali JLA pa nekdanji borci in aktivisti, med katerimi je bilo največ serčerjevcev...

Potem ko so krsto s pokojnikom truplom položili na lafeto, se je zelo lepo poslovil od njega podpredsednik skupščine SRS dr. Jože Brilej, ki je med drugim dejal:

»Izgorel je v revolucionarnem ognju za boljše življenje in lepšo bodočnost delovnega človeka... Hiter vzpon mladega kmečkega fanta, ki se je leta 1932 vključil v Zvezo kmečkih fantov in deklet v Ložu in postal trinajst let kasneje minister za kmetijstvo prve slovenske vlade, kaže njegove velike sposobnosti, odlike njegove osebnosti in njegov prispevek, ki ga je dal v tem boju.

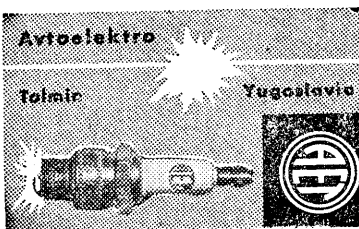
Zelja po znanju ga je privedla do naprednih časopisov in knjig, ki jih je v predvojnem času razširjal napredno gibanje v Sloveniji. In ko je KPS pred več kot 32 leti vzpostavljala prav v tem Starem trgu z Janezom Hribarjem prve stike, se je mladi Hribar z vsem svojim žarom in njemu lastno doslednostjo pridružil skupnemu boju delavcev in kmetov za socialno življenje ter kmalu postal viden organizator zveze delovnega ljudstva na Notranjskem.

Takoj po okupaciji naše dežele je Janez Hribar začel organizirati osvobodilno gibanje in partizanstvo na Notranjskem. S svojim osebnim zgledom je zbujal in krepil v ljudstvu neomajno vero in zaupanje v zmago pravične stvari...

Red narodnega heroja je upravičeno zaslužil na bojnem polju kot vojak, kot sposoben in pogumen vojaški voditelj.

V času, ko se spominjamo obletnice oktobrske revolucije in obletnice ustanovnega kongresa KPS, se za vedno poslanjamo od našega saborca, tovariša Janeza Hribarja, ki je dal neprecenljivo delež za uresničevanje ciljev, zastavljenih v tistih velikih revolucionarnih dneh.

Pridružujoč se vsem, ki žalujejo za njim, kličemo: Slava spominu velikega revolucionarja in človeka Janeza Hribarja!

GLAVNI UREDNIK
FRANCE SUSTERŠIČ
ODGOVORNI UREDNIK
CRTOMIR SINKOVEC

Leto V
ST. 43
31. X. 1967

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

Zvezna komisija za vprašanja borcev je začela delo

Zvezni svet in socialno-zdravstveni svet zvezne skupščine sta na svojih sejah izvolila komisijo za vprašanja borcev in vojaških vojnih invalidov

Za predsednika komisije je bil izvoljen Hajro Kapetanović, za njene člane pa Viktor Avbelj, Marko Bulc, Pero Car, Risto Džunov, Franjo Herljevič, Blaž Kalafatić, Milorad Zorić, Ziva Beltram, Dušan Georgijev, Siniša Katanić, Jovanka Petković, Mehmed Malčić, Milutin Morača, Dušan Djurdjić in Saša Javorina.

Ob ustanovitvi te komisije je predsednik socialno-zdravstvenega sveta med drugim naglasil:

V dosedanjem razvoju sistema varstva borcev in invalidov je bilo doslej že mnogo urejenega, toda z uveljavljanjem gospodarske in družbene reforme so se neurejeni problemi borcev, vojaških vojnih invalidov in družin padlih borcev še bolj zaostri.

Borci povsem upravičeno ostro reagirajo na pojave napake gledanja na pomen neurejenih zadev borcev in v tej zvezi na obveznosti družbene skupnosti do borcev. Ne smemo prezreti, da se mnogi borci razburjajo nad birokratskim odnosom posameznikov do borčevskih problemov, kar vodi do podcenjevanja vloge borcev v družbeno političnem življenju.

Govoril je o gmotnem položaju borcev, ki je najizrazitejši problem in o invalidninah, ki zaostajajo za razvojem družbeno ekonomskih odnosov. Dotaknil se je tudi vseh drugih perečih zadev borcev in vojaških vojnih invalidov.

S SEJE PREDSEDSTVA ZVEZNEGA ODBORA ZZB NOV

Razprava o družbenih in gmotnih problemih udeležencev NOV

V Beogradu je bila 26. oktobra seja predsedstva zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije. Na njej so se pogovorili o pripravah na tretjo sejo zveznega odbora ZZB NOV, ki bo 24. novembra letos.

Na seji predsedstva so razpravljali o obsežnem in dokumentiranem poročilu, ki se nanaša na družbene in gmočne probleme udeležencev NOV, ki so od konca vojne bili vedno v prvih vrstah borcev za socialistično izgradnjo. Govorili so tudi o političnem delu s članstvom organizacij borcev. Opazni so namreč posamezni negativni pojavi, ker se manjše število borcev le stežka znajde v današnjih zamotanih razmerah družbenega razvoja.

V drugem delu poročila je bilo govora o temeljnih vzrokih materialnih težav borcev, o valorizaciji pokojnin, o zadevah

Zvezna komisija za vprašanja borcev in vojaških vojnih invalidov je že imela svojo prvo sejo. V razpravi o načinu dela in o neposrednih nalogah so člani komisije naglašali, da je prvenstveno naloga komisije, da dela ekspeditivno in da pravočasno ureja vse zadeve, ki se lahko naglo in učinkovito rešijo.

Med najbolj pereče zadeve so uvrstili: invalidsko varstvo, stanovanja borcev, dopolnilno varstvo borcev in okrepitev služb, ki urejajo zadeve borcev in vojaških vojnih invalidov.

O vseh teh zadevah razpravljamo že dolgo, toda organizacija borcev jih ni mogla urejati sama. Nekateri problemi so že študijsko obdelani, zato jih komisija lahko začne urejati takoj.

Komisija bo sodelovala z zveznim in socialno-zdravstvenim svetom, zveznim izvršnim svetom, svetom za delo, z zveznim zavodom za socialno zavarovanje in Zvezo združenj borcev NOV. Navezala bo tudi stike z republičnimi skupščinami in to predvsem takrat, ko gre za tiste borčevske zadeve, katerih urejanje se prenaša na republike.

Za potrebe komisije ne bodo ustanavljali posebnega aparata, marveč se bodo posluževali služb tistih organizacij in organov, ki se bavijo s problematiko borcev.

Zanimivo je to, da je komisija že v prvem tednu svojega ob-

vojaških vojnih invalidov in družin padlih borcev, o predčasnem upokojevanju in zaposlovanju borcev, o gmočnih težavah tistih borcev, ki niso v delovnem odnosu (gre v prvi vrsti za tiste, ki živijo na kmetih), o dopolnilnem varstvu za borce in o stanovanjski problematiki.

V zvezi z razpravljanjem o zadevah z dnevnega reda seje so člani predsedstva bili obveščeni tudi o tem, kako se izvajajo sklepi sedme seje centralnega komiteja ZKJ o perečih problemih udeležencev NOV. V obvestilu so bili o tem navedeni podatki iz vseh naših republik.

Spričo tega, da bo tretja seja zveznega odbora ZZB NOV 24. novembra letos, so se na seji predsedstva pogovorili tudi o predlogih sklepov za to sejo.

Občanova beležnica

Spomini na tiste dni, ko je naša zemlja ječala pod okupatorski mi grozečimi, na dni, ko je segel križ krvi v poslednjo našo vas in so za svobodo človeka in boro padale tisočice žrtve, ne bodo in ne morejo biti nikoli pozabljene! Ta doba, ovcana z vncem hrabrosti in slave je v naši zgodovini najsvetejša in nas iz roda v rod obvezuje, da ne samo s besedami, ampak z globoko občuteno hvaležnostjo čuvamo in skrbimo za grobove in spomenike njih, ki so dali največ, kar more človek doprinesti svojemu narodu — življenju!

Komisija za tradicije NOB pri obč. združenju zveze borcev v Laškem si mnogo prizadeva, da bi na ozemlju naše občine občine dostojno in prostovoljno skrbeli občani za čistočo in lepoto grobov vseh naših žrtov NOB.

Čas sicer omili rane in bolečine pri posamezniku, a kot družbena

skupnost državljanov, ki na temeljih osvobodilne borbe gradi in oblikuje socialističnega človeka, je zunanji odraz spoštovanja do žrtov NOB merilo resnične globine — državljanov.

Ker opažamo v zadnjih dveh le-

tih manjšo zavzetost pri rednem urejanju grobov, več ali manj verjetno iz finančnih razlogov, kar pa ne more biti opravičljivo za čistočo grobov, bi bilo prav opozoriti povsod na skorajšnji dan mrtvih, da takrat še prav posebno skrbno uredimo vse naše grobove iz NOB, obistimo spomenike in obeležja, popravimo in uredimo hode do njih, ter smatramo to delo za najsromnejšo hvaležnost, ki jim jo dolgujemo.

stoja prejela 15 dopisov, v katerih posamezniki ali skupine borcev razlagajo svoje mišljenje o urejanju posameznih zadev.

Iz izjave, ki jo je predsednik komisije dal uredniku »Narodne armije« posnemamo še te ugotovitve:

»Komisija se dobro zaveda, da so problemi vojaških vojnih invalidov, družin padlih borcev in drugih udeležencev NOB nedolgoživji.

Za urejanje vseh problemov borcev se zanimajo vsi družbeni dejavniki. O teh zadevah je raz-

Kot žrtve ste padli v boju za nas... padli kot talci, umirali v pregnanstvu, po ječah in taboriščih... Prvi november, dan mrtvih, dan belih krizantem, je posvečen njihovega spomina... dolгим vrstam znanih in neznanih junakov, ki so izkrvavali v neizprosnem boju. Koliko grobov se je prezgodaj odprlo... K njim nas bodo vodile oživele steze in stezice in znova bomo občutili, koliko trpljenja, svetlega junaštva, tople ljubezni veje iz teh grobov.

Njihova imena, vklešana v granit na spomenikih, bodo še močnejše zaživela v naših sreih, zaživela v globoki ljubezni, neizmerne hvaležnosti in v iskrenem spoštovanju, zakaj padli so v boju za nas, za naše lepše življenje, za domovino, ožarjeno s svobodo...

DOSLEJ NE ZNAMO GROZO ZRIJE SO OČI
GOREČO VAS ZA ŽIVJE V NII LJUDI GORIJO,
OBSEJENCE KI SAMI KOPLJEJO SI GROB,
ZENE IN STARCE KI PRED PUŠKAMI STOJIO.
MATERI PRED OČMI SO UBILI HČER,
ČLOVEKU UKAZUJE ČLOVEK-ZVER.
TI KI SI TOLIKO KRVJI PREJELI
SI SE ZARESILIZ MATERE BOJILIZ

Na območju občine imamo skupno 71 spomeniških objektov NOB, od tega je: 8 spomenikov, 23 spominskih plošč, 17 obeležnih kamnov, 10 skupnih grobišč in 12 posameznih grobov. V skupnih grobiščih in posameznih grobovih je pokopano skupno 65 žrtov. Na stolne in stolne žrtve za našo svobodo, katerih imena pa so vklešana na teh spomenikih, spominskih ploščah in obeležnih kamnih naj vsaj ta dan zablistijo v cvet-

UREDIMO GROBOVE BORCEV IN TALCEV!

ju in luči! Morda ne bo odveč, če ugotovimo, kako očetu ali materi, ki ob grobu osamljena tučnjeta za sinom ali hčerko... V tvojem razgovoru z njima bosta črpala moč in čutila spet tisto vez, ki nas je povezovala v najtežji nikoli pozabljeni dnevi!

Sklad za spomeniško dejavnost in oskrbovanje grobov žal daleč ne čaka na potrebo, četudi je naša občina v preteklih letih mnogo prispevala k ureditvi spomenikov in grobišč. V letu 1967 smo raz-

pravljali tudi CK ZKJ in upam, da smo na najboljši poti, da bomo prebrodili današnje težave in našli pozitivne rešitve za temeljne zadeve vojaških vojnih invalidov in borcev.

V vsem povojnem času je skupnost posvečala veliko pozornost tem problemom. Za razne oblike varstva borcev in osebne dajatve je v letu 1966 samo iz zveznega proračuna šlo nad 80 milijard starih dinarjev. Kljub temu pa obstaja med problemi borcev še mnogo vprašanj, na katera bo treba odgovoriti.

položljiva sredstva za spomeniško dejavnost razdelili med osnovne organizacije ZB, ki so dolžne z dotirano vsoto urediti na svojem območju čimveč, četudi so dana sredstva skromna. Zato smo že pred časom prosili, da prevzamejo podjetja, ustanove, šole itd. patronat, oziroma skrb nad njim najbližji spomeniki in grobovi — v varstvo in oskrbo. Več ali manj se nam je to že posrečilo, vendar ostane še

mного oddaljenih grobov, za katere skrb posamezniki s pomočjo osnovnih organizacij ZB, ki so dolžne z dotirano vsoto urediti na svojem območju čimveč, četudi so dana sredstva skromna. Zato smo že pred časom prosili, da prevzamejo podjetja, ustanove, šole itd. patronat, oziroma skrb nad njim najbližji spomeniki in grobovi — v varstvo in oskrbo. Več ali manj se nam je to že posrečilo, vendar ostane še

Besede in dejanja

»Instrumentik« med starim železom

Znano vam je, da rad na kraju samem dišim in vidim, kakšen je položaj, kaj mislijo in kako diha delavci in naši ljudje sploh. Tako bi tudi sicer bilo treba delati! Kadar tovariši v zveznem izvršnem svetu pripravljajo kak ukrep ali predpis, bi se morali najprej na kraju samem neposredno seznaniti s problematiko in šele nato sprejeti ustrezne instrumente. Veste, da smo v minulih dneh v letih sprejeli tudi takšne instrumente, ki so nam hitro »zarjavili«, zato smo jih morali vreči med staro železo.

Iz govora predsednika Titata v Ohridu

Podjetje brez hvaležnosti

Med drugimi je letošnje oktobrsko nagrado Mladencova prejel ing. Ljubisa Miloradović s skupno svojih sodelavcev. Vsi so zaposleni v obratu za izdelovanje transformatorjev beogradskega podjetja »Elektrosrbija« v Mladencu. Občinska skupščina jim je podelila nagrado 500 tisoč starih dinarjev za racionalizatorska dela. Toda od podjetja, v katerem delajo, niso dobili niti dinarja, čeprav prinaša njihov izum tovarni milijonske prihranke.

POLITIKA — 23. X. 1967

Kam z mladimi šolanimi ljudmi

Računajo, da se bo letos število nezaposlenih strokovnjakov, visoko kvalificiranih delavcev zvišalo na približno 60.000 in bo tako dvakrat višje kot leta 1964. Približno toliko se jih je zaposlilo v tujini, a precej se jih je oprijelo drugega dela. Kam z mladimi, šolanimi ljudmi, ko dobijo diplome? Koliko jih čaka pred vrati uradov za delo, podjetij in ustanov, ali pa so se lotili dela, o katerem se jim nikoli niti sanjalo ni.

BORBA — 23. X. 1967

Zaposlovanje v obrti

V Jugoslaviji se samo 11,6 odstotka skupno zaposlenih ukvarja s storitvenimi dejavnostmi. V ZDA dela na tem področju 56 odstotkov, na Norveškem 39 odstotkov, v Franciji 31,5 odstotka in v Italiji 31 odstotkov od skupnega števila zaposlenih.

Po najnovejših podatkih je danes nekaj več kot 2000 organizacij družbenega sektorja in okrog 120.000 zasebnih obrtnih delavcev. V družbenem obrtništvu je zaposleno skupaj 195.000 delavcev, v zasebnih pa 162.000, če računamo k temu tudi lastnike delavnic. Navzile temu mislijo, da je v kratkem času morče od obrtnih delavcev izumrlo okrog 100.000 zaposlenih.

KOMUNIST — 20. X. 1967

Za kavico in bencin

Na prireditveni fakulteti dobiva 17 študentov stipendij, prav imajo njihovi starši po več kakor 300.000 S-dinarjev mesečnih dohodkov.

Za kavico in bencin so preskrbljeni, bi rekli.

DELO — 23. X. 1967

stva (v današnjem času odraslih - vse za denar), da bi vzljubili delo, tudi v okviru humanosti, družbenih koristi in potreb. Nekatere šole opravljajo to dolžnost že nekaj let prostovoljno, s ponosom. Žal, ne povsod in ne vse! Podjetja, ustanove itd. na našo prošnjo vedno uredijo potrebno delo, a mnogo lažje bi bilo, če bi ta skrb bila trajna in samo občasna ob spominskih dnevih. Vsem tistim, ki jim je oskrbovanje grobov in spomenikov NOB častna dolžnost in ne breme — izreka združenje borcev topla zahvala z željo, da bi imeli še mnogo posnemalcev.

K uspešnejšemu sodelovanju vabimo tudi vse krajevne skupnosti, turistična in hortikulturna društva, občine itd. Nalozane misli veljajo vsi ali manj za stanje v večini naših organizacij Zveze borcev.

Uredimo torej prav vse spomenike, plošče in grobove — žrtve narodnoosvobodilne borbe, da bo lahko ob dnevu mrtvih spoštovan njihov spomin, z globoko hvaležnostjo, ljubeznijo in ponosom.

PAVLA ROVAN-JANA

Dan Združenih narodov. — Po vsem svetu so praznovali dan Združenih narodov. Ob tej priložnosti je generalni sekretar svetovne organizacije U Tant naslovil na mladino vsega sveta poslanico, v kateri je poudaril, da je svetovni mir treba utrjevati s prizadevanji narodov vseh držav, velikih in majhnih, v skupnem delovanju, ki naj odstrani vzroke vojn, za boljši gospodarski in socialni razvoj.

Priprave na IX. kongres ZK Jugoslavije. — Na skupni seji predsedstva in izvršnega komiteja CK ZKJ so obravnavali predlog orientacijskega programa IX. kongresa ZKJ, o katerem se bo izrekel centralni komite na svoji seji novembra letos. Sekretar IK CK Mijalko Todorović je dejal, da bo to kongres v marsičem prerogone Zveze komunistov.

Posvetovanje med ZKJ in KPL. — Na tridnevnem posvetovanju »za okroglo mizo« med predstavniki KP Italije in ZK Jugoslavije so obravnavali gospodarsko in družbeno reformo, reorganizacijo Zveze komunistov in aktualna vprašanja političnega sistema. Po besedah Romana Albrehta je bistvena odločitev, kdo naj si v socialistični družbi prilagaja sadove družbenega dela in jih razdeljuje: delavec ali država.

Obsodba poveljevanja fašizma. — Na seji tržaškega pokrajinskega sveta so ob podpori vseh poslanskih skupin, razen profašistične, sprejeli resolucijo, v kateri odločno obsojajo vsak poskus poveljevanja fašizmu in pozivajo vodstvo pokrajinskega sveta, naj prepreči vsak žaljiv nastop. S to resolucijo so obsodili predstavnika profašistične stranke, ki je izjavil, da če je ljubezen do Trsta fašizem, potem naj živi fašizem.

V žarišču dogodkov

Russellovo sodišče bo spet zasedalo. — Russellovo sodišče, ki preverja obtožbe proti ameriškim četam za njihove zločine v Vietnamu, bo spet začelo zasedati prihodnji mesec v bližini Koebenhavna. Poroti bo predsedoval francoski književnik Jean Paul-Sartre, med porotniki pa bo tudi Vladimir Dedijer. Severnovietnamski premier Van Dong obljublja sodišču vso pomoč.

Moskva se pripravlja na praznovanje Oktobra. — V Moskvi se ukvarjajo z zadnjimi pripravi za sprejem partijskih in državnih delegacij, katerih večina bo prišla v Moskvo 2. novembra, med njimi tudi 4-članska jugoslovanska delegacija pod vodstvom predsednika Tita. 3. novembra se bo v kongresni palači začela slavnostna seja centralnega komiteja in vrhovnega sovjeta, parada pa bo 7. novembra.

Zmaga socialistov v Avstriji. — Socialistična stranka Avstrije je na volitvah za 48 sedežev v delnem parlamentu hudo porazila vladajočo ljudsko stranko. Hkrati so izvolili tudi 445 predstavnikov v prav toliko občinah v Zgornji Avstriji. Zmaga socialistov je senzacionalna in prepričljiva tudi zato, ker je prišlo do nje le dva tedna po zmagi socialistov na volitvah v Celovcu in Salzburgu.

Kanceler Kiesinger v Londonu. — Zahodnonemški kanceler Kiesinger se je mudil na prvem uradnem obisku v Veliki Britaniji. Najpomembnejše vprašanje, ki sta ga obravnavala Kiesinger in britanski premier Wilson, je vstop Velike Britanije v EGS. Kiesinger je obljubil Wilsonu, da se bo zavzel za čimprejšnja pogajanja o sprejemu Velike Britanije v EGS, da pa zaradi tega ni pripravljen rahljati vezi s Francijo.

Bon želi obnoviti stike s SFRJ. — Zahodnonemški zunanji minister Brandt je izjavil, da vlada ZR Nemčije dela vse, kar je v njeni moči, da bi normalizirala odnose s FLRJ; svojo izjavo je minister preciziral v Bundestagu. Dodal je, da je ZR Nemčija zdaj bolj pripravljena na to kot sredi oktobra, ko je vlada postavila kot pogoj pripravljenost Jugoslavije in drugih vzhodnoevropskih dežel.

Wilson : čimprej odpreti Sueški prekop. — Premier Wilson je izjavil v parlamentu, da ima Velika Britanija približno 20 milijonov funtov šterlingov mesečne izgube zato, ker je Sueški prekop zaprt. Dodal je, da je najvažnejše prekop odpreti, tehnične probleme pa bi rešili pozneje. Med tehničnimi problemi je omenil mulj, ki se nabira v prekopu in ki bi za nekaj časa onemogočil plovbo po prekopu.

Vojna v Nigeriji: uničenje plemena Ibo. — Ko so vojaki zvezne nigerijske armade zavzeli glavno mesto odcpljene vzhodne pokrajine Biafra Enugu, je izginilo več kot milijon članov plemena Ibo, ki je živel v Vzhodni Nigeriji. Njihova usoda je negotova: mnogi so padli, nekateri pobegnili na jug, marsikdo pa se skriva v okoliških gozdovih. Uničenje plemena je najbolj tragični socialni pretres sodobne Afrike.

Bombardiranje Hanoja narašča. — Glavno mesto Demokratične republike Vietnam doživlja hude napade ameriškega letalstva. Ameriški bombniki so spet bombardirali hanojsko termoelektrarno, ki je oddaljena le 1500 metrov od mestnega središča. Severnovietnamska artilerija je v zadnjih dneh sestrelila 30 ameriških letal. Pred zračnimi barbari niso varne niti bolnišnice in šole.

Izraelske čete se koncentrirajo ob prekopu. — Po zanesljivih informacijah Izrael kopiči svoje enote v Sinajski puščavi, na območju, ki se razteza proti Suezu in Ismailiji z vzhodne strani kanala. Izraelske okrepitve v območju Sueškega kanala so začele prihajati, še preden je bil potopljen izraelski rušilec »Eilat« in pred izraelskim napadom na rafinerije nafte v Suez.

Pogovori papež — Atenagora. — Papež Pavel VI. in patriarh Atenagora sta končala tridnevne razgovore, po katerih so objavili njuno deklaracijo. V njej poudarjata, da so še vedno ovire, ki jih bo treba premagati, preden se bosta lahko obe cerkvi združili. Kljub temu so njuni pogovori prispevali k zblizšanju med katoliško in pravoslavno cerkvi. Oba verska poglavarja sta pozvala narode sveta k miru.

Resolucija o Rodeziji. — OZN je sprejela resolucijo o Južni Rodeziji, katero je podprlo 90 dežel. Resolucija potrjuje narodu Zimbabve zakonsko pravico do svobode in neodvisnosti. Prav tako poziva resolucija člane OZN, da moralno in materialno pomagajo osvobodilnemu gibanju v Južni Rodeziji. Režim v Smithovi Rodeziji bi bilo mogoče zlomiti le s silo, Britanija pa kot edina pristojna tega ne namerava storiti.

Ob tabornem ognju

Na skupni seji zdravstvene in zdravniške komisije pri ZZB NOV občine Maribor so razpravljali o ustanovitvi dispanzerja za zdravstveno varstvo borcev in o njegovem financiranju. Dispanzer naj bi pričel delati 1. januarja 1968 za območje občinskih skupščin Maribor, Lenart, Slov. Bistrica in verjetno tudi za občino Ptuj. Predlagali so, naj bi dispanzer uporabljal prostore gerontološkega dispanzerja Zdravstvenega doma Maribor v Kersnikovi ulici.

Lepi obeti za zdravstveno varstvo borcev

Na seji, ki so se je poleg članov zdravstvene in zdravniške komisije udeležili predstavniki občinskih skupščin, zastopnika Komunalnega zavoda za socialno zavarovanje Maribor in Centra za socialno delo občine Maribor ter predstavnik RO ZZB Nova Slovenija, je dr. Milan Gorkov, predsednik zdravstvene komisije pri ZZB, poudaril, da je treba podrobno opredeliti problem zdravljenja borcev in vnesti vanj sodobne oblike dela, kar bi dosegli z ustanovitvijo dispanzerja za zdravstveno varstvo borcev. Dispanzer ne bo ločil borcev od drugih zavarovancev, temveč se bo kot svetovalec tesno povezal z njimi. Razne težave borcev opravičujejo njegovo ustanovitev. Nato je dr. Adolj Drolc, predsednik zdravniške komisije pri ZZB, omenil, da slabo zdravstveno stanje ovira borce, da bi dosegli večjo delovno

ŽIVLJENJE IN DELO NAŠIH ORGANIZACIJ

Prizadevni invalidi iz Lokavca

Izvedli smo, da Ajdovci in drugi občani daleč naokoli menijo, da je ZVVI iz Lokavca pri Ajdovščini eno najbolj dejavnih na Primorskem. Obiskali smo lokavške invalide in se prepričali, da imajo Ajdovci prav. Člani ZVVI iz Lokavca s svojimi številnimi oblikami dejavnosti dajejo lep zgled drugim organizacijam.

Organizacija lokavških invalidov združuje stare in mlade, Mlajši so v okviru organizacije ustanovili dramski odsek, ki je pod vodstvom borca in invalida Julija Bolke uprizoril že več iger. Prav tako marljivo dela glasbeni odsek, ki ga vodi odstotni vojaški vojni invalid Roman Bunc. Lokavški orkester je že mnogokrat gostoval v bližnjih in daljnih krajih. V zadnjem času nosi ime »Goriški

kvintet«. Dirigent Roman Bunc tudi sam piše skladbe. Organizacija pa skrbi predvsem za starejše člane. Vsaj enkrat na leto priredi izlet. Pred nedavnim jih

je 60 bilo na krožnem potovanju Celje—Maribor—Ptuj—Rogaška Slatina—Kumrovec—Novo mesto.

M. T.

Pri spomeniku padlim borcev za severno mejo

Mnogo let je že minilo od takrat, ko se je 5. četa planinskega polka borila z nasprotnikom v okolici Dravograda. Čeprav so prvi meseci leta 1919 že daleč za nami, se še dobro spominjam dogodkov iz Dravograda, z Ojstrice, Sv. Lovrenca in okolice

Koširju, Francu Korošču, Ivanu Kropcu, Andreju Košenini, Antonu Lepeju, Jakobu Mlakarju, Francu Mačku, Alojzu Rozmanu, Matiji Temnikarju, Milanu Slaviču, Rudolfu Ravniku, Antonu Mlincu, Antonu Obu in Albinu Vrhovniku.

Zasedanje mednarodnega komiteja Buchenwald-Dora v Zagrebu

V dneh med 1. in 4. novembrom bo v Zagrebu zasedal mednarodni komite Buchenwald-Dora, ki ima drugače svoj sedež v Parizu. Zasedanja se bodo udeležili delegati skoraj vseh evropskih držav, katerih državljanji so bili v tem taborišču.

Govoril bo predsednik komiteja Marcel Paul iz Pariza, za njim pa še Bartolini iz Italije ter dr. Walter Bartl iz Berlina. Razpravljali bodo o mednarodnih zadevah, o borbi mladine proti fašizmu med II. svetovno vojno, o organizacijskih vprašanjih in o boju proti novim pojavom fašizma.

V soboto, 4. novembra, pa bo v Zagrebu vsejugoslovansko srečanje nekdanjih internirancev iz tega taborišča in podružnic.

Zasedanje bo v hotelu International, tovariško srečanje pa bo verjetno v domu JLA. Popoldne 1. novembra bo tudi ogled filma »Goli med volkov«.

Za sedaj smo predvideli, da bi Ernest Lotrič iz Skofje Loke organiziral za vse udeležence zasedanja iz Primorske, Gorenjske in Ljubljane ter Notranjske prevoz iz Ljubljane v Zagreb s posebnim avtobusom. Udeleženci iz Kočevske in Bele krajine pa bi potovali s kombijem, za Štajerje in Zasavce pa bi bilo najbolje, če bi se peljali v Zagreb z vlakom.

Kravate Tekstilne tovarne »SVILANIT«, Kamnik, so modne in so pojem moške elegancije. Prilagojene so vsem okusom in za vsako priliko.

Razprave o novih priznavalninah

Na zadnji seji komisije za vprašanja borcev in invalidov občine Gornja Radgona so razpravljali o novih vlogah za priznavalnino. Podelili so 30 enkratnih priznavalnin, eno stalno, desetim doseganjem užitvalem pa so priznavalnino podelili. Poleg priznavalnin so razpravljali tudi o kreditnih kmetom-borcev. Za ta namen pa so razdelili 1.750.000 starih dinarjev. Prihodnja seja v pričetku decembra bo zopet obravnavala podeljevanje priznavalnin.

VVI IZ KOČEVJA NA TEKMOVANJU V DOMŽALAH

Prijateljska srečanja VVI na tekmovalnem v igrah postajajo vedno bolj trdna vez med VVI iz različnih mest po vsej Sloveniji. Ekipke kegljačev organizacije VVI se večkrat srečajo v medsebojnih tovariških tekmovalnih in pometnih igrah. Tekmovalne ekipe invalidov so se srečale že v Ljubljani, Kranju, Za-

gorju, Kočevju in Domžalah.

Pri teh tekmovalnih je škoda le to, da imajo klubi in ekipe invalidov zelo malo sredstev in morajo člani ekip večkrat potovati na tekmovalna na lastne stroške, kar nekateri težko premorejo.

Za dan 22. oktobra 1967 je ekipa VVI iz Domžal povabila na tekmovalno v Domžale ekipo VVI iz Kočevja, ki se je vabilu tudi odzvala z desetim tekmovalci.

Tekma v disciplini 6 x 6 lučajej se je razvila v prijetno tovariško srečanje med invalidi iz Domžal in Kočevja. V času tekmovalja je postajalo vedno bolj živahno, ker so vsi tekmovalci bodrili ene in druge, ki so bili na stazah, da bi podrli čimveč kegljev, ker je za zmago odločalo le nekaj kegljev.

Zmagala je ekipa iz Domžal, ki je podrla v disciplini 10 x 6 lučajej 583 kegljev, ekipa iz Kočevja pa 578 kegljev. Razlika je bila torej samo 5 kegljev.

Ob zaključku je zmagovalna ekipa iz Domžal napravila še eno te variško gesto — darilo za zmagovalno ekipo, ki si ga je sama zaslužila. Pri slovesu so tekmovalci iz Kočevja povabili ekipo iz Domžal da pride na tekmovalno v Kočevje.

P. S.

Poizvedujemo

Prosim tovariše iz taborišča pod Svinjo na Koroškem, ki je bilo nekoliko nižje od cerkve sv. Lenarta, pri rudniku sljude, naj mi sporočijo svoje naslove, ker potrebujem dve izjavi za priznanje posebne delovne dobe. V taborišče sem prišel proti koncu oktobra 1944 in tam bil do začetka maja 1945. Zatem sem odšel s partizani, ki so bili prišli s Svinje, proti Velikovu. Spominjam se tovarišev iz taborišča: Karla Čuka, Zelenika in Jevšenaka.

POLDE VUK
Cesta 1. maja št. 64
p. Hrasnik

storilnost, posredno pa vpliva na njihove osebne dohodke in predčasno upokojevanje. To zlasti opažamo pri borcih, ki svojemu zdravju posvečajo premalo pozornosti, ali zaradi prezaupnosti ali zato, ker podcenjujejo svoje bolezenske znake. Dodaj, da je ljub sistematičnim pregledom borcev in prizadevanjem za izboljšanje njihovega zdravja še vedno nimamo dovolj jasne slike o njihovem zdravstvenem stanju. To moremo pripisati tudi dejstvu, da pregledi niso zajeli vseh borcev ter so bili mnogo krat brez kasnejših zdravstvenih ukrepov. Prednost dispanzerja bo tudi v tem, da bo mogoče podrobno programirati delo.

Dispanzer za borce bo kot nova delovna enota pri Zdravstvenem domu Maribor sistematično pregledoval udeležence

NOB ter tako predčasno odkrival bolezni, vodil evidenco zdravljenja in boleznih in izvajal preventivne ukrepe ter opravljal še druge zdravstvene funkcije, neposredno in posredno preko drugih enot zdravstvenih služb.

Ustanovitev zdravstvenega dispanzerja za borce moremo edino poizvedati. O zdravstvenem varstvu borcev smo doslej že mnogo govorili na zadnjih letnih skupščinah združen in v zadnjih letih porabili zanj mnogo denarja, katerega pa smo žal neracionalno uporabljali in dosegali razmeroma majhne učinke. Na območju občin Maribor, Lenart, Slovenska Bistrica in Ptuj živi preko deset tisoč borcev. Bodoči mariborski dispanzer bo zanje nedvomno velikega pomena.

D. M.

Sprejmite tovariške pozdrave od vaše naročnice, ki je že pred 20 leti postala članica invalidske organizacije.

Ne mislite, tovariš urednik, da bom kaj kritizirala v zvezi z mojimi dohodki, ki so skromni za naš čas. Pač pa bi rada povedala nekaj misli ob članku »Vreča brez dna«, ki ste ga objavili v eni izmed prejšnjih števil vašega lista.

Res je, nekateri nimajo dna. Vsepoposod vidim veliko razkošje, jaz pa imam mesečno invalidnine in dodatka 220 novih dinarjev. Od tega povprečno porabim eno četrtno samo za zdravila, ker boleham že poldrugo leto. Imam zdravstveno knjižico, pa moram kljub temu vsa zdravila plačati. Mnogi imajo visoke dohodke. mi starejši, ki nismo sposobni za delo, pa smo zadovoljni s tem, kar pač imamo.

Dne 17. oktobra sem bila stara 72 let. Vse življenje sem so borila z velikimi težavami, pomanjkanjem vsega potrebnega. Zda imajo ljudje pravi raj v primerjavi z našim prejšnjim življenjem. Pa kljub temu nekateri še niso zadovoljni, ker so preveč razvajeni. Borci so nam priborili lepše življenje, ki ga nekateri ne znajo ceniti. Zato bi eni radi imeli vse, drugim pa ne bi privoščili nič. Mogoče bo pa le urejeno glede večjega invalidskega dodatka, ki bi ga mnogi izmed nas sprejeli z veseljem.

Terezija Fekonja,
Županičeva 48 c, Maribor-Tezno

OSVEŽUJE...

TUDI
— Z VINOM
— S SADNIMI SOKOVI
— S KAVO
— Z ŽGANIMI PIJACAMI

ZDRAVI...

— BOLEZNI SRCA IN OŽILJA
— BOLEZNI LEDVIC
— BOLEZNI PRENAVLANJA
— ŽIVČNE BOLEZNI

KINO SPORED

● KINO »POHORJE«, SLOVENSKE KONJICE

1. in 2. 11. 1967 »Varuh« (Tudor), ameriški barvni film
4. in 5. 11. »Vitez Pardallan«, francoski barvni film

● KINO »UNION«, CELJE

Od 2. do 5. 11. 1967 »Morilec s Temze«, nemški film
Od 6. do 10. 11. »Angelika in kralj«, francoski barvni film

● KINO »METROPOL«, CELJE

Od 4. do 6. 11. 1967 »Ljubezenski primer«, jugoslovanski film

● KINO »DOM«, CELJE
Od 1. do 5. 11. 1967 »Največja dirka okrog sveta«, amer. barv. film
Od 6. do 9. 11. »Crni panter«, nem. barvni film

● KINO »KRKA«, NOVO MESTO
Od 31. 10. do 2. 11. 1967 »Strašne zgodbe«, japonski barvni CS film
Od 3. do 6. 11. »Tajni agent Mat Helm«, ameriški barvni film
Od 7. do 9. 11. »Sherlock Holmes — oglednica smrti«, angl.-franc. film

● KINO BREŽICE
31. 10. in 1. 11. 1967 »Vojak«, jugoslovanski film
3. in 4. 11. »Za ljubezen ali denar«, ameriški barvni film
5. in 6. 11. »Volkovi Teksasa«, ameriški film
7. in 8. 11. »Junaki velikih dirk«, ameriški film

Končajte vojno v Vietnamu!

Protestne resolucije proti ameriški agresivni vojni v Vietnamu, ki jih prejema republiški koordinacijski odbor s protestnih zborovanj delovnih kolektivov, pričajo o splošni obsodbi ameriške vojaške intervencije v Vietnamu in o odločni zahtevi po prenehanju vojne. Kolektivi: tovarne Iskra, tovarne papirja Radeče pri Zidanem mostu, Mala oprema Izola, »Autoremont« Gornja Radgona, Gozdnega gospodarstva Bled, »Plamen« Kropa, Tovarne verig Lesce, Steklarne »Boris Kidrič« Rogaška Slatina; kolektivi šol in drugih skupnosti; občani Kamnika, skupščine Izola, skupščine Sevnica, osnovne šole Lesce, Tehni-

ške šole Krško, občani Trebnjega, pionirji Gornje Radgone, obč. konf. SZDL Gornja Radgona, prosvetni delavci Brežice, občani mesta Brežice, uprava občine Ajdovščina, občinska SZDL Radovljica, pionirji in kolektivi šole Gorje pri Bledu, osnovna šola Sodražica, izobraževalni PTT center, osnovna šola Bled in drugi, izražajo v svojih protestih polno solidarnost z vietnamskim ljudstvom.

PRENEHAJTE Z VOJNO V VIETNAMU, prenehajte pustošiti svobodoljubno deželo in pobijati nedolžne ljudi, je splošna zahteva naših kolektivov.

In memoriam Karlu Krautbergerju-Gagoviču

Dolenjske, Štajerske in drugod so z boleščjo v srcu ob tej novici vedeli, da so izgubili draga človeka, neustrašnega soborca, iskrenega prijatelja.

Že avgusta 1941 se je vključil v organiziran odpor proti zasužnjevalcem domače slovenske zemlje, v aprilu 1942 pa je postal borec I. štajerskega bataljona. V času med NOB je opravljal še vrsto pomembnih dolžnosti: nekaj časa je bil komandir zaščitne čete komandanta Staneta po hajki na Dobrovljah, pozneje tudi član naše vojne misije v Barju in komandant II. bataljona IV. prekomorske brigade v Neaplju v Italiji, nadalje je bil na raznih dolžnostih KNOJ v Dalmaciji. Zato je bil tudi odlikovan s Partizansko zvezdo s srebrnim vencem. V mnogih bojih je bil tovariš Gagovič večkrat ranjen.

Nepričakovana vest je odjeknila med prebivalci Zagorja ob Savi. Včasih je resnično težko verjeti in še posebej težko je bilo pomisliti, da prvoborca, partizana, komandirja, komandanta, rezervnega kapetana JLA KARLA KRAUTBERGERJA-GAGOVIČA ni več. Umrli je, čeravno je dopolnil šele 48. leto. Ne le Zagorjani, tudi ostali prebivalci revirjev, številni prijatelji in znanci slovenske Koroške,

preko dva tisoč občanov, deso z boleščjo v srcu ob tej legaciji borec iz slovenske Koroške in Dolenjske, prišel je njegov komisar Boris Čizmek-Bor, Ivan Uranič, Alojz Žužek-Tarzan, ki sta mu ob odprtem grobu spregovorila in se spominjala težkih, a vendar slavnih dni s številnimi zmagami, v katerih je velik delež prispeval tudi Gagovič z le njemu enakim junastvom. Anica Tomažin-Pepca iz Mežice se je od njega poslovala v imenu koroških borec, Alojz Lukač pa v imenu Zagorjanov.

Borci, ki so bili z njim, hranijo na Gagoviča nepozabne spomine kot na hrabrega borca, ki se je bil za skupne ideale, na človeka, ki je vedno zastavljal svojo besedo za poštenost in pravico.

Njegove nasmejane oči so ugasnile za zmeraj. Za Gagovičem ne jočejo le žena in otroci, za njim jočejo mnogi, ki so ga poznali.

Včasih je resnično res težko verjeti — in takšna resnica nam v srcih pušča veliko bolečino. Njegov spomin pa bo živ, ne smemo vendar pozabiti nanj in na delež, ki ga je žrtvoval za današnji dan.

Gagovič ni umrl...

R. P.

PREKOP PADLEGA BORCA

V nedeljo, 5. novembra ob 10. uri, bo na pokopališču v Šmihelu pri Mozirju žalna svečanost ob prekopu padlega borca Danijela Burkeljca, ki je bil doma v ljubljanski okolici, padel pa je leta 1944 kot borec 14. divizije kakih 20 minut od Šmihela skupno s štirimi tovariši. Te so kasneje svoji prenesli na domača pokopališča, Burkeljco pa so pokopali pri pokopališču, izven obzidja. Po vojni mu je ZB postavila tam tudi spomenik.

Letos poleti je župnik pričel urejati okolico cerkve in je med drugim ukazal porušiti tudi kapelico, spomenik pa so na njegov ukaz, kot pravi, prestavili

začasno nekaj metrov proč, da ga ne bi poškodovali. Na zahtevo ZB so ga pred dobrim mesecem postavili na staro mesto in ponovno uredili grob. Toda ta je vsekakor na neprimernem kraju, zato je ZB sklenila sporazumno z župnikom, da bodo posmrtni ostanke padlega borca prekopali znotraj pokopališča.

V zvezi z začasno odstranitvijo spomenika so se širile razne govorice o tem, kako je župnik porušil spomenik, nihče pa ni ničesar ukrenil. Zato sta si upokojeni general Vlado Mišič-Miha in predsednik občinskega odbora ZB Mozirje sama ogledala grob padlega borca, Mozirje je pa sta obiskala tudi glavni

urednik lista »TV 15« in novinar. Tako se je izkazalo, da zadeva ni tako strašna, kot je bilo slišati, čeprav tudi župnik ni naredil vsega, kot bi bilo treba, in je sam dal povod raznim govoricam. Predvsem pa se ni dogovoril z ZB.

Prekopa posmrtnih ostankov padlega borca Burkeljca naj bi se udeležili zlasti nekdanji pripadniki 14. divizije, saj je bil pokojni v vseh treh brigadah. Da bi se vedelo, koliko jih pojde v Šmihel, naj se vsi, ki želijo tja, do 2. novembra prijavijo odboru Tomšičeve brigade, Ljubljana, Beethovnova 10. Odhod z avtobusom (če bo dovolj udeležencev) bo 5. novembra ob 7.15 izpred gostilne »Stari Tišler« v Ljubljani.

Kako sem se znašel za fašističnimi zapahi

Tistega dne sem se odpravil od doma še pred šesto uro zjutraj. Bil je 11. julij 1942 in moral sem preveriti, kako je s konji, ki bi jih morali že pred tednom pripeljati na dogovorjeni kraj nad Dolenjskimi Lazami. Usedel sem se na kolo, ki smo ga pred meseci zaplenili nekemu italijanskemu fašistu. Pred rožnodolskim klancem sem stopil s kolesa in ga pričel potiskati v klanc. Sredi rahlega sopihanja sta pridrvela dva italijanska vojaka in še preden sem dobral zaznal, za kaj gre, sem se znašel na prostoru pred fašistično postojanko. Kljub temu, da nisem imel pri sebi obtežljivih dokumentov in predmetov — zaplenjeno kolo je Srečko Prežljak preuredil in zbrisal sledove bivšega fašističnega lastništva — me je pestil neki nedoločen strah.

Pričakal me je komandant postojanke. Vedel sem, da se iz tega ne bo izcimilo nič dobrega, kajti poznal sem bes Italijanov po vsaki uspehi partizanski akciji. Pred tednom dni so partizani bili likvidirali postojanko pri predoru na Prelogah.

Komandantu so se zasvetile oči kot mački, ki zagleda sianino. »Kje so partizani?« je zatulil brez uvodnih vprašanj. Pene so mu pršele iz ust. Vsak svoj divji vzklík je podkrepil

z udarcem, ki me je bolesto opozoril, da gre zares. »Bandidi, glej te zastave!« je tulil. Kljub ostremu soncu sem moral gledati partizanske zastave v gozdu v Pribišju. »Daj, lopov, zapoj italijansko komunistično pesem!« Molčal sem. »No, 'glovenezza' naj ti pomaga!« je vpil komandant in okušal sem moč njegove desnice.

Dva vojaka sta me vlekla v čevlarsko delavnico postojanke. »Vial!« je komandant narahlil vojaka — čevljarja, ki se je tako ustrašil, da je spustil kopito iz rok. Komandant me je postavil ob zid. Pretepanje se mu ni zdelo več učinkovito, kajti trdovratno sem molčal. Pričel je obljubljati: čokolado, kot otroku, bombone in svobodo. Brez uspeha. Ustje je cev revolverja mi je nastavil od strani na brado. Tako naj bi počasi, v mukah, umrl.

Komandant je poklical vojaka. Po trdovratnem iskanju — slekli so me do gola — niso našli prav ničesar.

Kazalo je, da se je komandant izmučil. Poskusil je še zadnje. Postavili so me v kot, na prag pa postavili puško-mitraljez in vojak je orožje obrnil proti meni. Pet minut imam časa, so mi rekli. Vojak je vzel štoperico in pričelo se je mučno štetje sekund. Pri zadnjih sem zamižal in se po-

tolažil, da bo vsaj konec mučenja.

Vojak ni sprožil. Odvlekli so me na vlak, z imenom »trudota«. Posadili so me v kupe, ves v zamažu, nasproti človeku v uniformi železniškega miličnika. Le-ta me je pričel prijateljsko ogovarjati. Nisem ga razumel, kaj hoče. Potem je pljunil proti meni. »Izstrelku« sem se izmaknil in pričel je polzeti po žametni blazini. To je fašista razkačilo. Pograbil je malo puško, ki mu je slonela v naročju in me krepko sunil.

»Kje so tvoji prijatelji? Če bi prišel menj v roke, bi gotovo spregovoril. Za dva dneva bi te obesil, tako, z glavo navzdol in izkašljal bi se!«

V Novem mestu smo se ustavili. V sedanjih banki je za mizo, zeleno oplateno, sedel Sicilijanec, ki se je kar šibil pod težo odlikovanj. Najbrž je bil komandant divizije. Imeli so sestanek, ko so me prignali v dvorano. Kljub temu se je Sicilijanec ustopil predme, z bičem v roki in ukazal, naj na specialki pokažem, kje so partizani. Molčal sem. Za pozdrav me je še nekajkrat opazil po obrazu in že sem se znašel na zaslisanju na Grmu, kjer je bil sedež komande. Povedal sem, kako so me zaleli v Rožnem dolu.

»Nostr! soldati sono matti,« se je pridružil oficir. Karabi-

njerji so me vtaknili v zapor.

Pred zaporom je čakalo nekaj civilistov, ki so prinesli zapornikom hrano. Med čakajočimi sem zagledal Mežnarčičovo Micko, ki mi je bila pred tednom izročila blago za partizane. Kar prebledela je, ko me je zagledala. Tisto noč najbrž ni zatislila oči, revica.

Prvič v življenju je za me noj zaškrtnel ključ v vratih celice. Naslednje dni so nas vodili na sprehod, v razmaku treh metrov. Kljub temu smo si zaporniki sporočili, kaj je novega. Nekega dne mi je glas izza line v vratih dejal: »Micka pravi, da zdrži, da ne boš kaj izblebetal.« Po glasu sem spoznal paznika.

Drugi dan po aretaciji me je ovađuh Mohor prijazno povabil v svojo celico. Udobno je imel urejeno svojo celico, stari lisjak. Na začetku me je vpraševal po nekaterih Semičarjih. Delal sem se nedvednega.

Stirinajst dni sem bil v celici, ne da bi me zasliševali. Nato so me, verjetno zaradi »stanovanjske stiske«, vtaknili k fantoma, ki sta bila osumljena, da sta sodelovala pri miniranju mostu v Pračni. Čez teden dni so vtaknili v sobo dvajset fantov iz novomeške okrajse. Povedali so marsikaj novega in življenje je postalo bolj kratkočasno.

Franc Derganc

MILE PAVLIN:

Po zaraslih partizanskih stezah na Koroškem

Pred hišo naju sprejme gospodinja. Kmalu se razvije pogovor, Gašper vključi magnetofon. Kot predsednik Zveze se namreč ukvarja tudi z zgodovino odpora proti fašizmu.

Gospodinja se piše Marija Kogoj, po partizansko pa je Lona. Pred vojno je živela pod Peco, visoko v gorah. Tam mimo so prišli poleti 1942 borci Kranjčevega bataljona, in ko so se pri Apačah spopadli z Nemci, je tudi Marija ležala v kleti za zidom. Še isto leto pa je prišla v tiste kraje 1. koroška četa. O Matjažu je Marija mislila, da je duhovnik, tako lepo, je govoril. Med borci je bil tudi Gašper. Sprva se jih je bala, potem pa so se spoprijateljili in začeli sodelovati.

MARIJA KOGOJ-LONA PRIPOMENI SVOJO ŽIVLJENJSKO ZGODOBO V MAGNETOFON

Dne 12. oktobra 1943 so prišli gestapovci po moža, da bi ga zaprli zaradi sodelovanja s partizani. Nekaj dni prej je izgubil tudi njen najstarejši sin. Kasneje je šele zvedela, da so ga zaprli: pasel je krave, pa so rekli, da je partizan. Marija se je kakih 14 dni prej vrnila iz porodnišnice, kjer je dala življenje sedmemu otroku. Ležala je še, zato je gestapovci niso vzeli, samo zagrozili so ji, da se vrnejo, ko bo zdrava. Moža so odpeljali in nikoli več ga ni vdel. Tik pred koncem vojne je umrl v taborišču. Najstarejši sin se je vrnil, zdaj je gospodar na očetovi kmetiji, ona pa se je naselila v dolini.

Ko so odpeljali moža, je ves dan jokala in hodila okoli hiše. Potem pa je postala odločna. Sklenila je, da je ne bodo dobili. Poskrila je otroke in nazadnje še sama odšla. Dva otroka je dala Peršmanovim — ta dva so nacisti skupaj z njimi 11. aprila 1945 ubili. Stanko je imel devet, Adela pa samo 4 leta...

Nekaj tednov se je skrivala pri kmetih in po hosti, snemila je, naredila si je šotor iz vej in kurila. Včasih je bila zakopana v senu, potem pa so jo poslali v bunker k terencem, kjer je ostala od decembra 1943 do marca 1944. Tam so imeli celo električno luč iz akumulatorjev. Od tam je šla za kuharico na oblastni komite KPS za Koroško. Bila je tudi v Solčavi.

OBNOVLJENA PERŠMANOVA HIŠA POD PECO, KJER SO NACISTI 11. APRILA 1945 POBILI 11 LJUDI, MED NJIMI RAZEN SINA IN HČERKE VSE PERŠMANOVE. LEVO OD VRAT JE SPOMINSKA PLOŠČA

Ko je zvedela čez nekaj dni za pobjo pri Peršmanovih, kjer je izgubila dva otroka in sestro, nekaj dni sploh ni mogla jokati, tako jo je pretreslo. Kmalu je bilo vojne konec, ona pa tega sploh ni mogla verjeti in je šele čez nekaj dni prišla iz hoste. Potem pa spet vest, da moža ne bo več domov...

Nerad brskam po že zaceljenih ranah. Tudi Loni glas trepeče, ko govori o mrtvih. Zavzdihne in čez nekaj minut začne pripovedovati, kako je kuhala na oblastnem komiteju. Fantje so imeli najraje žgance, zabeljene z zaseko. Kostji je morala včasih kar dvakrat kuhati. Vseh se spominja: Koste, Marjetke, Matjaža pa drugih, katerih imena je že pozabila.

Jaz pa premišlujem, kako se je enaintridesetletna ženska, mati sedmih otrok, skrivala po hosti, celo pozimi, ko nebo koroške gore zasuje s snegom, včasih meter ali celo več na debelo.

»Za danes bo dosti,« pravi Gašper, pa se kljub temu še ne vrneva. Še k Lucu pojdeva na kratek pomenek. Toda o njem sem že pisal pred dvema letoma...

Naslednjega dne sva spet kmalu na poti. Če bi kdaj pisal reportažo samo o tem, kar sem videl in slišal tega dne, bi lahko dal reportaži naslov: Aktivistov delovni dan. Gašper hodi od človeka do človeka, se pogovarja s člani Zveze, v pisarni pa je bolj malo.

V Železni Kapli obiščeva Tončka Haderlapa z Lepene, drugače poklicnega lovca, zaposlenega pri veleposestniku v Feldkirchnu, nekaj kilometrov od Osojskega jezera. Oče je bil partizan od leta 1943, mater so zaprli v taborišče, on in brat pa sta 24. oktobra 1944 postala partizana, stara 14 oziroma 11 let. Druge izbire ni bilo. On sam je bil kot starejši nekaj časa kurir na 5. liniji, nato na postaji K-9 na Olševi, kjer je bil kurir političnih organizacij. Med zadnjo ofenzivo je bil v Logarski dolini. Po vojni se je vrnil na dom, ki je bil do tal opustošen. Dve leti so delali samo za hrano — samo da so se le preživljali. Opomogli so si malo, ko so prodali nekaj lesa. Potem je Tonček delal na žagi, se učil in delal izpite, najprej za gozdarja, nato še za poklicnega lovca.

Zelo ga zanimajo zgodbe iz NOB. Prebere vse, kar mu pride pod roke. Pravi, da te zgodbe oživljajo spomine in svarijo pred postopki, ki lahko pripeljejo do novih nasprotij med ljudmi.

Iz Železne Kaple se odpeljeva v Lobjnik. »Moskvič« pleza kot gams po strmi poti, trikrat moram odpirati lese in trikrat podlagati kamen pod zadnja kolesa, da lahko spjele. Končno sva na kmetiji, ki leži tudi za tukajšnje pojme precej visoko, namreč 1004 metre. Poslopje je veliko, vsepovsod red in snaga. Gospodinja naju sprejme na pragu, krepka ženska je in leta se ji skoraj ne poznajo, čeprav je že stara mati. Kot večina kmetov v teh krajih se tudi tu pri hiši že od pamtlivega ukvarjajo z lovom. Za vrati je kar precej rogovja.

(Nadaljevanje)

TONČKA HADERLAP, NEKDANJI KOROŠKI PARTIZAN

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

Nova zaščitna obleka

V Sovjetski zvezi izdelujejo nove zaščitne obleke s posebnim sistemom za regeneriranje zraka za dihanje. Obleka je namenjena ljudem, ki bi imeli opravka na kontaminiranem zemljišču. Sestavljena je iz treh delov: kombinirana, sistema za regeneracijo zraka in prevleke za hlajenje. Tehta pa sedem kilogramov.

Nova obleka dobro varuje pred radioaktivnim žarjenjem, pa tudi pred visokimi temperaturami. Ni je težko kontaminirati in ljudi, ki jo nosijo, pri gibanju ne ovira.

Vojaška veda in tehnika

Kaj vse je videti iz letala s prostim očesom?

Posamezne vojaške je mogoče videti le v primeru, če letalo leti do 600 metrov visoko. Če pa je letalo dva tisoč metrov visoko, mora biti v njem kar dober opaznik, da bo na tleh opazil četo na pohodu. Strelski jarek, ki ni dobro maskiran, je mogoče zaznati iz višine 300 do 400 metrov.

Najbolj krvave bitke

V prejšnjem stoletju je do najbolj krvavih bitk prihajalo v vojnah, ki jih je s svojimi nasprotniki imel Napoleon. Zlasti krvave so bile bitke pri Borodinu, Malojarslavcu, Aspernu, Waterloo, Austerlitzu in Leipzigu. Glede na število udeležencev je bila najhujša bitka pri Borodinu. Izmed 242.000 ruskih in francoskih vojakov, kolikor jih je v tej bitki sodelovalo, je na obeh straneh padlo ali bilo ranjenih 94.000 vojakov.

V dvajsetem stoletju je bilo med prvo in drugo svetovno vojno mnogo velikih in krvavih bitk. Če pa se že moramo odločiti za najbolj krvavo, potem je to stalingrajska bitka. V njej je bilo ubitih 193.900 ljudi, da o ranjenih sploh ne govorimo.

Najsodobnejša ameriška havbica

Po končani drugi svetovni vojni so Američani zamislili nadaljnji razvoj topništva in so vso pozornost posvetili raznim raketnim izstrelkom. Šele 1965. leta so napravili prototip nove lahke havbice M102 kal. 105 mm. To havbico sedaj izdelujejo že serijsko in jo uvajajo v oborožitev ameriškega

topništva, predvsem pa zračno-desantskih enot. To je povsem razumljivo, saj je havbica tako napravljena, da jo lahko spuščajo na tla s padali. Težka je le poldrugo tona, torej za tono manj kot druge havbice enakega kalibra. Pa tudi nižja je od drugih. Nova havbica lahko strelja petnajst kilometrov daleč.

Prvo partizansko bombardiranje

Enajdvajsetega maja 1942 so kozarski partizani stiskali obroč okrog ustašev, obkoljenih v vasi Orahovu. Boj je bil zelo srdit. Nenadoma se je v zraku pokazalo letalo, za katero so ustaši mislili, da je njihovo. Napadli so še srditeje in se skušali prebiti iz obroča. Njihovega veselja pa je

Oras
najboljša ta hip!

bilo kmalu konec. Franjo Kluz in njegov mehanik Ivica sta se s svojim »potezom« spustila prav nizko in začela ustaše na česti obmetavati z bombami. Dvanajst močnih eksplozij, ki so jih spremljali rafali iz strojnice, je med presenečenimi ustaši povzročilo hudo zmedo.

Takrat pa je komandant 2. kozarskega odreda krenil v zadnji juriš. Uro kasneje je Orahovo bilo že v partizanskih rokah.

Pekel v Kon Tieniu

Tisoč granat dnevno — »Ko jih bo padlo dva tisoč, bo vsega konec« — Le podgane se ne boje topov

»It's coming! It's coming! Začenja se! Začenja se!« vpijejo marinarji.

Opazili so namreč, kako je Charlie, ščene, ki so ga imeli za svojo maskoto, prvi začutil izstrelitev raket, preden so drugi kaj slišali, in kot blisk planil v zavetje. Nato so vsi zdirjali proti vzhodu v utrjena zaklonišča.

Tedaj šele so v globini džungle zaslišali pok.

»Krucifiks!« je klet polkovnik,

ki je bil prav tako planil v zaklonišče.

Vietnamci ne napadajo ponoči, kajti takrat bi jih odkrila svetloba, ki nastaja pri izstrelitvi raket. Zato začno svoje demonstrativne napade šele ob zori.

Prva eksplozija je utihnila, toda takoj nato se je na nasprotni strani ameriškega oporišča oglasila druga, zatem pa med obema še tretja. Medtem so se Vietnamci, ki so izstrelili

prvo raketo, premestili kakih petsto metrov vstran, da bi pripravili novo salvo. Čeprav se vietnamski strelci nenehno oglašajo, niti letalstvo niti topništvo ne moreta ugotoviti nobenega zanesljivega cilja.

Kon Tien je postal pojem za pekel.

To je kakih sto metrov visok hriček iz rdeče zemlje, ki so ga uporabljale že francoske enote, kasneje pa kontrolna komisijska kot opazovalnica. Američani so ga zasedli, opremili in

OPAZUJEJO, VENDAR NJIHOV POGLED V DŽUNGLO NE MORE PRODRITI

utrtili, ker gospodari neposredno nad reko Ben Hai, ta pa je meja med obema Vietnamoma.

»Najhuje je to,« je nadaljeval polkovnik, »da se pustimo obstreljevati, ne da bi jim mogli z enako mero odgovarjati. Poginili bomo, ne da bi videli enega samega Vietnamca.«

Giapove enote so namreč Kon Tien povsem obkolile.

Edini, ki je še hladnokrven, je njegov pribočnik, mlad oficir, ki v prezir smrti skrbno neguje svoje koničaste brke à la Dali. Kadar se oglašijo prvi poki, je on edini, ki krene v bunker s počasnimi koraki. Izmed tristoletnih mož v batalionu, ki branijo to oporišče, ni nikogar drugega, ki bi tako zelo pazil na svojo zunanost kot on. Vsi drugi so umazani, neobriti in blatni.

V podzemnih utrdbah strašno smrdi, nimajo po nobenih razkuževalnih sredstvih. Pričakujejo sicer invazijo Vietnamcev, medtem pa so doživeli invazijo podgan: divjih in kot mačke velikih živali z rdečimi očmi in penastimi smrčki, ki v hordah prihajajo z vseh strani in si drznejo napadati celo bolnike.

Nenavadno: podgane se topov ne boje, temveč se tam zbirajo kot na kakšnem zborovanju.

»Trideset metrov oddaljenosti od nekdanjega« kriči polkovnik. »Dva prostovoljca!«

Ni pa rekel, da potrebuje prostovoljce tudi za prenos mrličev do helikopterja, ki naj bi jih odpeljal od tod. To pa zato, ker so jih morali nemudoma zagrebsti.

Da bi jih obvarovali pred podganami, jih spravijo v posebne vreče, opremljene z ro-

čaji, in jih pošljejo v osrednjo mrtvašnico v Da Nangu. Če pa teh vreč zmanjka, potem trupla zamotajo kar v pošne vreče.

Sprva, pred dvema mesecema,« pripoveduje polkovnik, »so dnevno izstreljevali po petdeset do šestdeset raket 140 mm, min 85 mm in granat do 255 mm. Vse to orožje je bilo kitajskega izvora. V začetku septembra je padalo po dvesto, konec septembra pa po tisoč izstrelkov dnevno. Ko pa jih bo začelo padati po dva tisoč, bo stanje postalo nevarno.«

Celjusti mu drgetajo. Obrne se proti zadnji steni, na kateri sta pribiti poleg Brezmadežne iz slonove kosti dve sliki golih modelov, izrezanih iz časopisa »Playboy«. Nato vzame v roko nož in ga zapleče v prsi ene izmed golih deklet. Njegovemu primeru sledi še drugi vojak in svojem polkovniku pomaga prebadati sliki.

To pa je tudi edino, kar lahko ubijajo — pod dobrohotnim pogledom Kristusove matere.

PARIS MATCH

Kravate Tekstilne tovarne »SVILANIT«, Kamnik, so modne in so pojem moške elegancije. Prilagojene so vsem okusom in za vsako priliko.

Fotografija z vprašajem

Tovariš Edo Škedelj iz Murske Sobotice, Kidričeva 28, nam piše, da je fotografija iz 41. številke »TV 15« nastala na Kropski cesti med Semičem in Črnomljem v začetku leta 1944. Prvi z desne je on, drugi je Černe iz Obrha pri Dragatušu v Beli krajini, peti pa verjetno Janez Lozar iz vasi Lokve pri Črnomlju. Fotografiral je komandir minerske skupine Grošel, ko je sovražnik s tanki pridrl s hrvaške strani preko Kolpe proti Vinici. — Bralce prosimo za pojasnilo tudi današnje fotografije.

Obrambna vzgoja v Sovjetski zvezi — in pri nas

Vsi vemo:

- da svet še nikoli ni bil tako blizu tretje svetovne vojne, kot je v zadnjih časih;
- da so lokalne vojne možne v katerem koli delu sveta;
- da vse vojne doktrine predvidevajo tudi uporabo atomskega orožja v morebitni vojni;
- da Jugoslavija leži na enem izmed najbolj občutljivih območij Evrope.

In vendar z obrambno pripravljenostjo našega prebivalstva še daleč ne moremo biti zadovoljni!

Dejstvo je, da velika večina naših ljudi ne ve, kaj naj stori v primeru vojne in kako se lahko najučinkoviteje zavaruje pred atomsko nevarnostjo. Kako pa naj bi to vedela, saj pri nas nimamo načrtne, splošne in obvezne obrambne vzgoje? Celo rezervni oficirji in podoficirji, ki sodijo med organizatorje in nosilce vsega obrambnega udejstvovanja, pogosto ne vedo, kakšne naloge so jim v primeru nenadne vojne namenjene in kako naj jih izvajajo. Nekateri izmed njih pa niti ne kažejo nobene želje, da se s temi in podobnimi vprašanji seznanijo.

Za naše sodanje razmere je značilno marsikaj. Med drugim tudi odpor proti obvezni obrambni vzgoji bodisi po šolah bodisi prek Združenja rezervnih oficirjev in podoficirjev. To menda ni v skladu z našo miroljubno politiko in demokratičnostjo. Obrambna vzgoja naj bi bila prostovoljna. (Zakaj pa ne bi bila potem prostovoljna še vojaška služba, pa tudi v primeru vojne

naj bi — sodeč po tej logiki — sprejemali v vojsko le prostovoljce.)

Takšna gledanja in izvajanje takšne »obrambene« politike seveda lahko koristijo le morebitnemu napadalcu, prebivalstvu, ki ne bi bilo pripravljeno na obrambo in se ne bi znalo zavarovati pred atomsko nevarnostjo, pa bi imelo strašne in nepotrebne žrtve. Ne glede na razne ukrepe, ki so jih že sprejeli ali pa so še v pripravi, je dejstvo, da Jugoslavija sodi med tiste države, ki so v tem pogledu zelo malo delale in napravile. V mnogih drugih deželah — ne samo v blokovskih, temveč tudi v nevtralnih — imajo urejeno ne le načrtno usposabljanje rezervnega starejšinskega kadra, temveč tudi obvezno usposabljanje šolske mladine in drugega prebivalstva. Znano je, da v Sovjetski zvezi, ZDA in še marsikje drugod obvezni program za civilno prebivalstvo — moške in ženske — obsega po petdeset in še več ur raznih predavanj in vaj letno.

Obvezna obrambna vzgoja v sovjetskih šolah ni nobena novost, toda letos so jo razširili še na nižje razrede in ji dali konkretnjšo vsebino. Odslej bodo imeli predmet »civilna obramba« v petem, šestem, sedmem in devetem razredu

vseh sovjetskih šol. Kakšna pa je vsebina? Vsi učenci naj bi se znali zavarovati pred jedrskim, kemijskim in bakteriološkim orožjem, vedeli naj bi za opozorilne signale in postopek ob alarmu, razporeditev najbližjih zaklonišč in kako

uporabljati individualna zaščitna sredstva ter pomagati poškodovancem. V mestnih šolah bodo učence sedmih razredov naučili tudi tega, kako se lotiti reševalnih del, v podeželskih šolah pa tega, kako zavarovati živino, pridelke, krmo in vodo.

»Civilna obramba je prav tako pomemben predmet kot vsi drugi.« beremo v sovjetskem časopisu »Vojaško znanje« v članku, ki se nanaša na izvajanje tega predmeta v moskovski šoli št. 325. »Mnogo časa je namenjenega praktičnemu delu. Zelo zanimivi za otroke so diafilmi in navadni filmi. Zato ni z disciplino nobenih težav: nihče ne izostaja, čeprav imajo ta predmet navadno na programu šele v peti ali šesti uri. Za uspeh je najpomembnejša dobra materialna baza. Za vse teme imajo diafilme, razen tega pa še štiri diaskope, osem projektorjev »Ukrajina«, šestdeset plinskih mask, dve zaščitni obleki, dva kompleta strupov in sredstev za degaziranje, ustrezne sanitarne potrebščine itd.«

Tako temeljita in vsestranska obrambna vzgoja sovjetskim ljudem nedvomno ni koniček, temveč nujna potreba. Kaj pa nam?

NA SLIKI VIDIMO SOLARJE V MOSKOVSKEM PIONIRSKEM TABORIŠČU »BREZA« PO TEKMOVANJU V NADEVANJU PLINSKE MASKE NA OBRAZ

PET USODNIH LET ZA ITALIJO

Konec groteskne pustolovščine

● Najstarejši jugoslovanski kosci je nedvomno Simo Milčević iz vasi Lakta pri Nevenju. Možakar ima že 102 leti in se počuti prav dobro, zlasti odličje, ko je nehal kaditi. Vse življenje je užival v mleku in mlečne proizvode. Sima ima 75 vnukov in pravnukov, ki živijo v raznih krajih širom po Jugoslaviji.

● Junaški jazbecar. 45-letni lovec Djurica Kivicki iz Orlovata blizu Zrenjanina je dolgo zasledoval divjo mačko, ki je delala veliko škodo v gozdu, v neposredni bližini vasi. Uničevala je fazane in mlade zajce. Vaščani so se bali, da se bo lotila tudi vaške perutnine. Djurica je naposled zasledil nevarno škodljivko v neki jami blizu Tamiša in poslal v boj svojega preizkušenega jazbecarja Mirzo. Mladi pes se je v globini treh metrov spustil v boj. Po polurnem boju je Mirza, ves razpraskan in krvav, privlekel iz jame zadavljene divje mačke, ki je tehtala več kot 9 kg. Mirzo je moral veterinar obvezati.

DROBNE zanimivosti

● Radovan Calović iz vasi Calovčev pri Bijelem polju je eden najstarejših pastirjev v Črni gori. Radovan je gnil prvič čredo na pašo, ko mu je bilo komaj pet let, in je pastirsko življenje tako vzljubil, da je šel v pase živino po pašnikih Zilidara in Djalovske klisure še danes ta dan, ko je prekoratil 90. leto, ter se nikakor ne more ločiti od svoje črede. Radovan bere brez napačnih in ima še prav dober spomin.

● Teža živih bitij. Oceanologi so nedavno izračunali, da znaša teža vseh morskih rib, kitov, školjk, rakov, planktona in sploh vseh bitij, ki živijo v morjih in oceanih, približno 60.000.000.000 ton. Teža kopenskih živih bitij naj bi znašala približno 10.000.000.000 ton, vendar ni ta teža niti približno ustrezno izračunana.

● »Skarpjese« je nevarnejši kot kateri koli virus, ko katera koli bakterija ali ultravirus. Znanstveniki so odkrili to dejstvo, ko so proučevali neko skrivnostno bolezen ovac, neko obliko skleroze. Ta bolezen je znana že več kot dve stoletji, vendar ni mogel nihče slediti njenega povzročitelja. Kako nevaren je ta povzročitelj, je moč sklepati po tem, da »skarpjese« izgubi svojih lastnosti, pa čeprav prebije kar 28 mesecev v formalinski raztopini. Drugače pokonča viruse že 0,3-odst. formalinska raztopina. »Skarpjese« je moč dokončno dobiti šele s 3/4-urnim ultravioletnim obsevanjem, medtem ko ne morejo drugi virusi prenesti niti 90-sekundnega obsevanja.

● CCC je kemična spojina, ki ovira pri rastlinah podaljševanje celic. Nemški strokovnjaki so uporabili to sredstvo pri pšenici, s čimer so zavirali normalno rast stebel. Pod vplivom spojine CCC je dobila pšenica krajše, zato pa močnejše in debelejša steblo. Takšna pšenica ne poleže niti v večjem neurju, tako da se, lahko rečemo, ne izgubi nobeno žitno zrno.

● V nekaterih deželah je močno razširjena uporaba konjskega mesa za ljudsko prehrano. Pri nas ga ljudje ne uživajo kdove koliko. Bržkone nekaj zaradi predsodkov, nekaj pa tudi zaradi okusa, ki je nekoliko drugačen sprito povečane količine ogjivkega hidrata glikogena v tem mesu. Konjsko meso je prav tako redilno in koristno kakor goveje ali svinjsko meso in ima celo več beljakovin kot omenjeni vrsti mesa. V konjskem mesu je 23,5% beljakovin, je pa v njem nekaj manj maščob. Konjsko meso je, če je dobro pripravljeno, prav tako okusno kakor goveje. V nekaterih deželah ga celo bolj cenijo.

● Kozje mleko prekaša kravje mleko po rednosti in biološki vrednosti, po vsebini beljakovin, maščob, kalcija, fosfora, vitamina A in nekaj vitaminov iz skupine B. Kozje mleko je primerno zlasti za dojenje otrok, ker so v njem razpršeni drobci masti drobnejši ter jih organizem lažje vpija. Pri sesirjanju v želodcu dela to mleko drobne kosmiče, ki so hitro prebavljivi. Kalorična vrednost kozjega mleka znaša 73 kalorij na 100 gramov, kravjega pa 65 kalorij na 100 g.

● Opice se med seboj sporazumevajo, dogovarjajo, opozarjajo druga drugo na morebitno nevarnost, približno tako kakor ljudje. Opice »razpravljajo« celo o vremenu. To so dokazali prirodnoslovci z mikavimi poskusi v newyorškem živalskem vrtu. Neka velika nevinna je opice močno vzburla. Tedaj so posneli njihovo vreskanje na magnetofonski trak. Ko se je pozneje vreme zboljšalo in se zjasnilo, so predvajali opicam posnetke njihovega vreskanja; tedaj so se znova vznemirile ter se naglo zatekle pod streho.

Tudi komunisti so hoteli duceja, toda mrtvega. Če bi Mussolini prišel pred zavezniško sodišče, bi lahko izjavil marsikaj neprijetnega o odnosih med ZSSR in silami Osi (to se je na primer zgodilo na nürnberškem procesu) v letih tik pred vojno. Tudi britanski premier Winston Churchill si je želel, da po vojni ne bi bilo procesa proti Mussoliniju: lahko bi prišlo na dan marsikaj o stikih s fašizmom. Skratka, preveč ljudi je hotelo preveč skriti: Anglija Churchillova pisma in Edenove fotografije s »fašističnimi prijatelji«, ZSSR pohvalne besede Lenina in Gorkega... Pri ubitem Mussoliniju niso našli nobenih dokumentov, čeprav so se širile govorice, da je duce nosil na notranji strani srajce zelo pomembni pismi, ki sta mu ju poslala Churchill in Stalin. Tudi njegova oporoka — če je sploh obstajala — je izginila. Zelo dvomljivo je, da je tisto, kar je našel novinar Indro Montanelli pri »nekem duhovniku«, zares ducejeva oporoka.

Zjutraj 29. aprila so Mussolinija, Claretto Petacci, Pavolinija, Bombaccija, Gelorminija in Staracea obesili za noge na milanskem trgu Loreto. Viseli so na istem kraju, kjer so nekoč fašisti razkazovali obešene partizane. Tako se je končal »levji dan«. Štiriindvajset ur pozneje si je ducejev učenc in prijatelj v berlinskem bunkerju sam vzel življenje, da bi ušel podobni usodi.

Po Mussolinijevi smrti so Italijani kar tekmovali, da bi pokazali svoje antifašistično prepričanje. Pozabljeno je bilo, kako neučinkovita je bila opozicija pod fašizmom: tudi v prvih letih, ko je bila akcija opozicije še mogoča. Iznance so proglasili za heroje. Ljudje, ki so ostali v domovini, so se iz-

kazali z razdiralnimi podvigi: s kladivi so začeli razbijati spomenike in znake, s katerimi se je hotel ovekovečiti fašistični režim. Drugi pa so z barvo prekrivali fašistična gesla na ograjah in hišah.

Videči je bilo, kot da se je vse dežele polotil občutek krivde in Italija je hotela prekriti vse sledove dvajsetletne fašistične vladavine. To seveda ni bilo mogoče. Mussolini je bil v dobrem in slabem pogledu nekakšno ogledalo dela Italije: deček iz Romagne, ki je »našel srečo«. Na strogo političnem terenu pa je bil Mussolini v prvem planu ne samo v dvajsetih letih fašistične vladavine, marveč vseh zadnjih petintrideset let javnega življenja.

Bilo je še nekaj: Mussolini je bil marsikaj »bedast« (v letih vladanja je bil čedalje bolj, čeprav se je sem ter tja še pokazal kakšen slaboten žarek bistrosti), vendar pa ni bil »divji«. V tem se je močno razlikoval od Hitlerja. Zgodovinarji trdijo, da fašizem sam po sebi ni vodil v vojno, čeprav je težko zanikati, da ni bila večina fašističnih osebnosti takšna, da je pripomogla, da se je ducejeva pustolovščina morala končati z vojno.

Mogoče je »pustolovščina« najboljša beseda za razumevanje krhkega odnosa med Mussolinijevim fašizmom in vojno. Čeprav je bila beseda »vojna« zelo priljubljena v skromnem besednjaku fašističnih voditeljev, pa je jasno, da duce niti na vrhuncu svoje moči ni bil prepričan, da bi Italijane lahko prisilil, da bi živeli v stanju »nenehne vojne«. Dobro je vedel, kakšni bojovniki so Italijani. Edini vojni, v katerih je zmagal (v Etiopiji in v Albaniji), sta bili hitro začeti in končani. Toda španska državljana-

Partizanski komandant »polkovnik Valerio« (Walter Audisio) na nekem shodu v Rimu jeseni 1945. »Polkovnik Valerio« je ukazal ustreliti Mussolinija, češar mu mnogi še danes ne morejo odpustiti. Nekajkrat se je že zgodilo, da je imel zaradi tega opraviti s sodiščem...

ska vojna je bila za Mussolinija že razočaranje; predolgo je trajala. Mussolini je zagrešil usodno napako, ko je mislil, da bo druga svetovna vojna kratka, da bo odločena v trenutku, ko je Italija posegla vanjo. Njegove namere so bile zelo skromne, kar se tiče svetovnega konflikta: stopiti v vojno, zmagati, ne da bi se domovina izčrpala, na koncu pa odnesti plen.

Toda značaj fašizma in »mussolinizma« (ter razlika v primerjavi z nacizmom) je bil preveč akademski, da bi ljudje takoj po vojni lahko o tem razpravljali v gostilnah. Komaj so utegnili načeti problem, zvrtni kozarec vina, potem pa so pohiteli na trg, pljunili v ducejev kip, prebarvali kakšno geslo in ogorčeno tajili, da bi kdaj vzklikali: »Duce, a no!«

Italijani so čutili, da ves svet s prstom kaže nanje, češ da so močke oziroma veselo prenašali diktaturo. Trlj jih je tudi občutek, da se s premirjem položaj bistveno ni spremenil: zavezniki so postali okupatorji, kot so bili okupatorji Nemci. Novice iz Berlina so dajale ve-

ORA
najboljša hip!

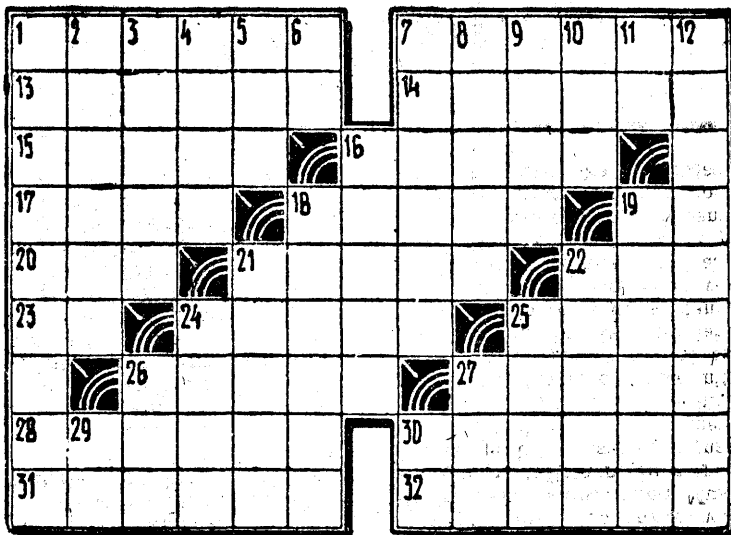
deti, da je najočitnejša dejavnost zavezniških vojakov dajanje čokolade otrokom in kupovanje žensk s cigaretami. Tudi novice iz Rima so bile podobne. Res je, da je zavezniška oblast ravnala z Bonomijem in njegovimi ministri, kot je ravnala z »začasnimi« predstavniki oblasti v poraženi Nemčiji. Mnogi mladi ljudje, ki so se rodili pod fašizmom, so mislili, da bi bilo mogoče bolje, če bi končali vojno tako kot Nemci: kot poraženi »junaki«. Toda bili so samo pripadniki naroda, ki s krvavo in kruto državljansko vojno ni pridobil nič več kot negotov ali celo dvomljiv mednarodni položaj.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Kravate Tekstilne tovarne »SVILANIT«, Kamnik, so modne in so pojem moške elegancije. Prilagojene so vsem okusom in za vsako priliko.

Križanka

VODORAVNO: 1. partizanski priimek narodnega heroja, pomočnika komisarja Severno-primorskega odreda, pomočnika komandanta III. operativne cone itd. (Drago Filš), 7. ime neke rastline, 13. partizanski priimek narodnega heroja, komandanta glavnega štaba NOV in POJ Slovenije, padel novembra 1944 (Sano), 14. zelo važno sredstvo pripravov za borbo proti okupatorju, 15.

ime kmeta iz Zgornje Savinjske doline, po katerem se imenuje turistično zanimiva dolina, 16. mestec v centralnem delu Sardinije, 17. ime več skandinavskih vladarjev preteklih stoletij (Danska in Švedska), 18. »zeleno zlato« Savinjske doline, 19. inicialski podpredsednika Zveznega izvršnega sveta, 20. plaža, 21. kočje, pike, 22. vodja madžarskih revolucionarjev po prvi svetovni vojni

(Bela), 23. središče vrtenja, 24. moško ime, 25. pojem v fiziki (pozitivni in negativni, množina), 26. levni pritok Bosne, 27. drugo ime za boben, 28. partizansko ime narodnega heroja Ivana Kovačiča, komandanta XIV. divizije itd., umrl 1963 v Celju, 30. kratak eskimski krznen plašč, 31. obmorsko letovišče na južnem Jadranu, 32. rusko žensko ime.

NAVPIČNO: 1. naselje pri Topolščici, ki so ga Nemci požgali septembra 1942 v borbi z II. grupo odredov, 2. vrsta gradbenega načrta, 3. lovec na vodne živali, 4. isti, 5. tekstilna surovina, 6. ploskovna mera, 7. vas pri Krašnji, ki so jo Nemci požgali julija 1942, moške nad 18 let postrelili, drugo prebivalstvo pa izselili, 8. stare ploskovne mere v kmetijstvu, 9. domača vprežna žival, 10. vrvi, 11. avtomobilska oznaka Ljubljane, 12. naziv partizanske čete, ki je delovala 1941 leta na Gorenjskem, 16. orodje za pometanje (množina), 18. priimek sodobnega slikarja-samouka iz Nazarija Jakija (Jože), 19. prostor v skupščini zunaj sejne dvorane, 21. rusko moško ime, 22. indijska kača nocačka, 24. nemški filozof Immanuel (1724-1804), 25. gorski kraj v ZSSR, na pogorju Kyzyl-tajga (altajski pokrajina), 26. partizansko ime narodnega heroja, komandanta 11. in 12. brigade itd. (Andrej Cetinski), 27. spodnji deli posode, 29. kratka za »firmas«, 30. arabski žrebec.

REŠITEV KRIZANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

VODORAVNO: 1. Zapotok, 8. omara, 13. obrezi, 14. rafal, 15. Leer, 16. lepota, 18. Als, 19. Pele, 20. mo, 21. Ezop, 23. hecl, 25. pla, 26. Arnan, 28. trk, 31. Pintaric, 32. seja, 34. anan, 35. terital, 37. Korka, 38. Okinava.

Reporter ameriškega tednika »News Week« je v številki, ki je izšla 9. oktobra, opisal kot očividec, kakšna je vojska saigonske vlade

Pri Dak Toa, na centralni vietnamski planoti, so cel polk saigonske vojske potegnili z bojne črte. Prejel je novo nalogo: oskrbovati 173. ameriško letalsko desantno brigado s pivom, prostitutkami in pericami za pranje vojaškega perila. Neka »ranger« (jurišna) enota saigonske vojske opravlja enake naloge za 4. ameriško divizijo blizu Plekua. V Bien Hou je neka druga »ranger« enota zaposlena za gradnjo začasnega naselja javnih hiš tik zraven vojaškega letališča.

Vzdolž in počez razrtega ozemlja južnega Vietnama lahko ugotovimo žalostno stanje: neverjetno veliko število vojakov južnovietnamske vojske so umaknili z bojišč, »veliki ameriški bratje« pa naj se sami bojujejo proti borcem FNO. Zadnje tri mesece je v vietnamski vojni padlo več ameriških kot južnovietnamskih vojakov. Skupne ameriške izgube so v zadnjem času skoraj vedno večje od števil rekrutov za južnovietnamsko vojsko. Samo v avgustu mesecu letošnjega leta so Američani vpo-klicali v svoje enote več vojakov kot so to naredili saigonovci v zadnjih šestih mesecih.

Južnovietnamska vojska je na kratko rečeno bolna, trhla. Tako kot v družbi, ki je ustvarila to vojsko, tudi v njej vre sektaški boj, vladajo nepotizem (postavlanje na odgovorne položaje po so-

rodstvenih in klikarskih merilih), korupcija, neučinkovitost, nesposobnost in strahopetnost. Zaradi vsega tega ta vojska ne kaže niti najmanjše volje in sposobnosti tudi za izvrševanje razmeroma preprostih in nepomembnih nalog, kakršne dobiva zad-

Vojska za pivo, prostitutke in perice...

ne čase: zaščita skupin civilistov, ki delajo pri izvajanju programa pacifikacije vaškega prebivalstva. Neki polkovnik saigonske vojske je pred kratkim rekel piscu: »Borci Vietkonga se bore kot levi, naši vojaki pa kot zajci.« Najbolj čudno pri vsem tem pa je to, da ti »zajci« izhajajo iz istega okolja kot »levi«, pogosto celo iz istih družin. Zakaj so »naši« Vietnami tako slabi, »njihovi« pa tako dobri? Se sprašuje isti polkovnik in poskuša odgovoriti: »Borci Vietkonga se hrabro bojujejo zaradi tega, ker imajo njihovi voditelji nekaj v svojih glavah in srcih, in zaradi tega, ker vedo, da kaj se bojujejo.« Razen tega, kot misli polkovnik, zelo umno uporabljajo svoje bogate izkušnje, ki so

osebno lahko videl v nekem spopadu pri Bong Sonu, kako južnovietnamski vojaki nosijo s seboj košare zato, da bi v njih nosili hrano, ki so jo name-ravali nakrasti.

Tako žalostno stanje v južnovietnamski vojski ni nastalo čez noč, dejansko trajajo že vrsto let. Vzroki za to so brez dvoma številni in jih ne moremo opisati v kratkem sestavku. Ena izmed hudih boleznih te vojske je velika korupcija. Nedavno so odkrili celo nekega komandanta divizije južnovietnamske vojske, ki je prodajal Vietkongu riž, ki so ga Američani poslali kot pomoč ljudstvu. Mnogi drugi oficirji izvajajo in organizirajo ilegalno trgovino. Poveljniška mesta v vojski pogosto kupujejo posamezne civilne organizacije, ki za to plačajo višjim oficirjem in generalom ogromne vsote denarja.

Reforme, ki jih zadnje čase izvajajo v južnovietnamski vojski, se zdijo Američanu, ki pozna razmere, »navaden nakup, preprodaja in zamenjava konja na sejmu«.

V RADENCIH

SE DOBIMO!

mineralne kopeli

